

૬

આપ-લેની ગમ્મત

અધ્યયન નિષ્પત્તિ :

M 301 ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે કામ કરે છે.

વિષયવસ્તુના મુદ્દા :

6.1 સરવાળો કે બાદબાકીની ક્રિયાનો ઉપયોગ કરીને, જૂથ પાડીને કે જૂથ પાડ્યા વગર (જવાબ લલલથી વધે નહિ તેવા) ત્રણ અંકોની સંખ્યા આધારિત રોજિંદા જીવનને લગતા કોયડાઓનો ઉકેલ મેળવે.

6.2 આપેલ પરિસ્થિતિ / સંદર્ભનું વિશ્લેષણ કરી તેના માટે યોગ્ય ક્રિયાનો ઉપયોગ કરે.

પૂર્વજ્ઞાન

- બાદબાકીની ક્રિયાની સમજ
- બે અંકોની (દશકાવાળી) બાદબાકીની ક્રિયાની સમજ
- સરવાળાની ક્રિયાની સમજ
- સંખ્યાની પેટર્નની સમજ

(૧) આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

૧. નેહા પાસે ૩૬ બંગડીઓ છે મેરી પાસે ૧૭ બંગડીઓ છે મેરી કરતાં નેહા પાસે કેટલી વધારે બંગડીઓ છે?

- (A) ૧૭ (B) ૧૮ (C) ૧૯ (D) ૩૬

C

૨. આપેલ પેટર્નનો અભ્યાસ કરી ખૂટતી સંખ્યા શોધો. ૧૮, ૧૫, ૧૨, ૯,, ૩

- (A) ૬ (B) ૩ (C) ૯ (D) ૧૨

A

૩. શાળામાં ૧૩૭ કુમાર અને ૧૨૬ કન્યા છે તો શાળામાં ભણતાં તમામ બાળકોની સંખ્યા કેટલી થાય?

- (A) ૧૫૧ (B) ૨૫૩ (C) ૨૬૩ (D) ૧૩૭

C

૪. ૧૭૧ મેળવવા માટે ૨૮૦ માંથી કેટલા બાદ કરવા પડે?

- (A) ૪૬૧ (B) ૧૧૯ (C) ૧૨૧ (D) ૧૭૧

B

૫.

૬	૭
૪	
૨	૩

અહીં ખાલી ખાનામાં કયો અંક આવશે?

- (A) ૨ (B) ૩ (C) ૪ (D) ૬

C

(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો.

૧. ૩૦૦, ૨૫૦, ૨૦૦, ૧૫૦, ૧૦૦

૨. $૨૪૩ - ૧૧૨ =$ ૧૩૧

૩. $૪૧૩ + ૧૦ + ૧૧૭ =$ ૫૪૦

૪. વિરાટે એક મેચમાં ૧૮૬ રન કર્યા. બેવડી સદી માટે હવે તેને ૧૪ રન કરવા જરૂરી છે.૫. શ્રીકાંતે એક શર્ટ ૨૩૫ રૂપિયામાં અને એક પેન્ટ ૩૮૮ રૂપિયામાં ખરીદ્યું. તેણે કુલ ૬૨૪ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો.

(૩) બાદબાકી કરો.

૧.
$$\begin{array}{r} ૬૧૨ \\ ૪૪૫ \\ - ૬૩૪ \\ \hline ૦૮૧ \end{array}$$

૨.
$$\begin{array}{r} ૭૬૫ \\ - ૬૬૩ \\ \hline ૧૦૨ \end{array}$$

૩.
$$\begin{array}{r} ૧૧૧ \\ ૪૪૩ \\ - ૧૪૨ \\ \hline ૦૧૯ \end{array}$$

૪.
$$\begin{array}{r} ૪૬૧૦ \\ ૪૦૦ \\ - ૨૭૬ \\ \hline ૪૩૪ \end{array}$$

(૪) આપેલી બાદબાકીનો જવાબ મેળવી સરવાળાની ક્રિયાથી સાચા જવાબની ચકાસણી કરો.

૧.
$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline ૨ & ૪ & ૫ \\ \hline - & ૧ & ૩ & ૨ \\ \hline ૧ & ૧ & ૩ \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|c|} \hline ૨ & ૪ & ૫ \\ \hline + & ૧ & ૩ & ૨ \\ \hline ૩ & ૭ & ૭ \\ \hline \end{array}$$

૨.
$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline ૪ & ૪ & ૪ \\ \hline - & ૨ & ૫ & ૮ \\ \hline ૨ & ૦ & ૫ \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|c|} \hline ૪ & ૬ & ૩ \\ \hline + & ૨ & ૫ & ૮ \\ \hline ૭ & ૨ & ૧ \\ \hline \end{array}$$

(૫) આપેલા ખાનામાં ખૂટતા અંક લખો.

૧.
$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline ૮ & ૧ & ૮ \\ \hline - & ૩ & ૭ & ૬ \\ \hline ૪ & ૪ & ૩ \\ \hline \end{array}$$

૨.
$$\begin{array}{|c|c|c|} \hline ૨ & ૭ & ૮ \\ \hline + & ૧ & ૬ & ૫ \\ \hline ૪ & ૪ & ૪ \\ \hline \end{array}$$

(૬) સંખ્યાની પેટર્ન જુઓ. ખૂટતી સંખ્યાઓ લખો.

૧. $\begin{array}{|c|} \hline ૧૨૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૧૪૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૧૬૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૧૮૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૨૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૨૨૦ \\ \hline \end{array}$

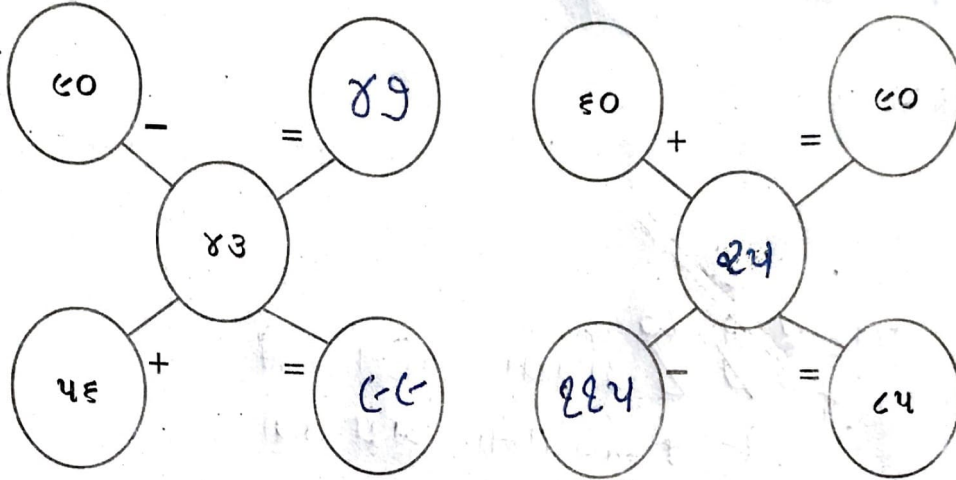
૨. $\begin{array}{|c|} \hline ૮૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૭૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૬૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૫૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૪૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૩૦૦ \\ \hline \end{array}$

૩. $\begin{array}{|c|} \hline ૫૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૧૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૧૫૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૨૦૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૨૫૦ \\ \hline \end{array}, \begin{array}{|c|} \hline ૩૦૦ \\ \hline \end{array}$

૪. \triangle ૧૨૫, \triangle ૧૫૦, \triangle ૧૭૫, \triangle ૨૦૦, \triangle ૨૨૫, \triangle ૨૫૦

૫. \hexagon ૪૮૦, \hexagon ૪૬૦, \hexagon ૪૪૦, \hexagon ૪૨૦, \hexagon ૪૦૦, \hexagon ૩૮૦

(૭) મૌખિક ગણતરી કરી જવાબ મેળવો.

(૮) દર્શિતે ૧૮૫ રૂપિયામાં પેન ખરીદી. દેવાંશુએ ૧૧૫ રૂપિયામાં બીજી પેન ખરીદી તો બંનેએ સાથે મળીને કેટલા રૂપિયા ખર્ચ કર્યો?

$$\begin{array}{r}
 ૧૮૫ \\
 + ૧૧૫ \\
 \hline
 ૩૦૦ \text{ કુલ ખર્ચ}
 \end{array}$$

⇒ તો બંનેએ સાથે મળીને ૩૦૦ રૂપિયા ખર્ચ કર્યો.

(૯) વન-ડે ક્રિકેટ મેચમાં દક્ષિણ આફ્રિકાએ ૨૫૪ રન બનાવ્યા. ભારતે પ્રથમ ૧૫ ઓવરમાં ૧૧૨ રન બનાવ્યા હોય, તો મેચ જીતવા માટે હવે ભારતને કેટલા રન બનાવવા પડશે?

$$\begin{array}{r}
 ૨૫૪ \\
 - ૧૧૨ \\
 \hline
 ૧૪૨ \text{ કુલ રન બનાવવા}
 \end{array}$$

⇒ તો મેચ જીતવા માટે હવે ભારતને ૧૪૨ રન બનાવવા પડશે.

(૧૦) ઈશા પાસે ૪૧૩ રૂપિયા છે. તેમાંથી તેણે ૨૭૫ રૂપિયાનું એક પુસ્તક ખરીદ્યું. હવે તેની પાસે કેટલા રૂપિયા રહ્યા?

$$\begin{array}{r} 3 \overset{10}{\cancel{8}} 13 \\ - 275 \\ \hline 138 \end{array}$$

રૂપિયા ઈશા પાસે
રૂપિયાનું એક પુસ્તક ખરીદ્યું.
કુલ રૂપિયા.

⇒ હવે તેની પાસે ૧૩૮ રૂપિયા રહ્યા.

(૧૧) અંકિત પાસે ૭૭૩ રૂપિયા હતા તેમાંથી તેણે ૩૮૬ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો હવે તેની પાસે કેટલા રૂપિયા રહ્યા?

$$\begin{array}{r} 773 \\ - 386 \\ \hline 387 \end{array}$$

રૂપિયા અંકિત પાસે
રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો.
કુલ રૂપિયા.

⇒ હવે તેની પાસે ૩૮૭ રૂપિયા રહ્યા.

(૧૨) બાળ બેલની ઉંમર ૧૭ વર્ષ છે તેની માતા બેલની ઉંમર ૧૩૩ વર્ષ છે તો માતા બેલ કરતાં બાળ બેલ કેટલી નાની છે?

$$\begin{array}{r} 17 \\ - 133 \\ \hline 116 \end{array}$$

માતા બેલની ઉંમર
બાળ બેલની ઉંમર
વર્ષ

⇒ તો માતા બેલ કરતાં બાળ બેલ ૧૧૬ નાની છે.

- (૧૩) રામુના ઘર અને શાળા વચ્ચે ૨૫૧ મીટર અંતર છે. રામુ શાળા તરફ ૧૬૯ મીટર ચાલ્યો છે. શાળાએ પહોંચવા હવે તેને કેટલું અંતર કાપવું પડે?

$$\begin{array}{r}
 251 \\
 - 169 \\
 \hline
 82
 \end{array}$$

૮૨ કુલ અંતર

⇒ શાળાએ પહોંચવા હવે તેને ૮૨ અંતર કાપવું પડે.

- (૧૪) અજય પોતાના ઘરના વિદ્યુત મીટરનું માપ નોંધે છે. જૂન માસ પૂર્ણ થતાં સુધીનું મીટર માપન ૧૮૬ યુનિટ હતું. જુલાઈ માસના અંતે મીટર માપન ૩૨૪ યુનિટ થયું છે તો જુલાઈ માસમાં અજયના ઘરમાં કેટલી વીજળી વપરાઈ ગણાય?

$$\begin{array}{r}
 324 \\
 - 186 \\
 \hline
 138
 \end{array}$$

૧૩૮ યુનિટ

⇒ તો જુલાઈ માસમાં અજયના ઘરમાં ૧૩૮ વીજળી વપરાઈ ગણાય.

- (૧૫) રૂપલે એક પુસ્તકના ૧૮૪ પેઈજ વાંચ્યા. શપકુએ તે જ પુસ્તકના ૨૫૩ પેઈજ વાંચ્યાં તો કોણે વધારે પેઈજ વાંચ્યાં? કેટલા વધારે?

$$\begin{array}{r}
 253 \\
 - 184 \\
 \hline
 69
 \end{array}$$

૬૯ કુલ પેઈજ

⇒ તો શપકુએ વધારે પેઈજ વાંચ્યાં. ૬૯ વધારે.

- (૧૬) રામજીભાઈના ખેતરની ફરતે વાડ કરવા માટે ૫૦ મીટર તાર જોઈએ છે તેઓ ૧૫ મીટર તારના ત્રણ ટુકડા લાવે છે તેઓ આ ટુકડાઓની મદદથી વાડ કરી શકે? કેટલો તાર વધશે કે ખૂટશે?

$$1 \text{ ટુકડો } 15 \text{ મીટરની}$$

$$\therefore 3 \text{ ટુકડા } = 15 \times 3 = 45 \text{ મીટર}$$

$$\begin{array}{r} 50 \\ - 45 \\ \hline 05 \end{array}$$

\Rightarrow ૫ મીટર તાર વધશે કે ખૂટશે.

- (૧૭) ૨૩૫ માંથી ૧ શતક અને ૫૦ બાદ કરતાં કેટલા વધે?

$$1 \text{ શતક } = 100$$

$$\therefore 235 \text{ માંથી } 150 \text{ બાદ કરતાં}$$

$$\begin{array}{r} 235 \\ - 150 \\ \hline 085 \end{array}$$

- (૧૮) વિરાટે ૧૦૦ રન કર્યા છે. તેમાં તેણે ૧૫ ચોગ્ગા અને ૩ છગ્ગા ફટકાર્યા છે તો તેણે દોડીને કેટલા રન લીધા હશે?

$$15 \times 4 = 60$$

$$3 \times 6 = 18$$

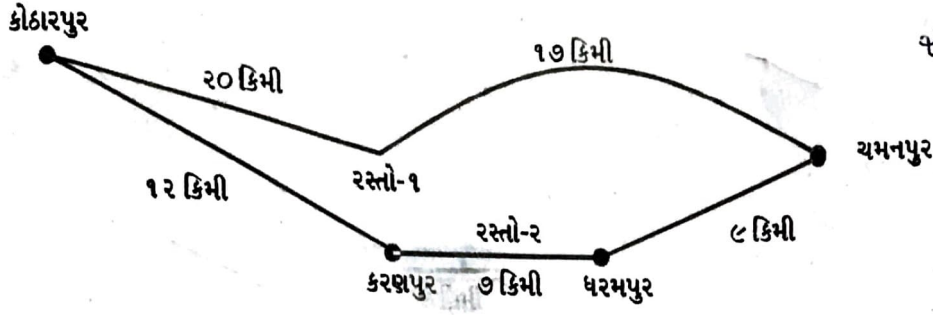
$$\underline{60}$$

$$78$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ - 78 \\ \hline 22 \end{array}$$

\Rightarrow તો તેણે દોડીને ૨૨ રન લીધા હશે.

(૧૯) કોઠારપુરથી ચમનપુર જવા માટે કયો રસ્તો લાંબો છે? કેટલો?

રસ્તો-૧ ૧૯ કિમી

(૨૦) ત્રણ અંકની મોટામાં મોટી સંખ્યામાંથી ત્રણ અંકની નાનામાં નાની સંખ્યા બાદ કરતાં મળતી સંખ્યા લખો.

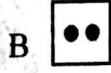
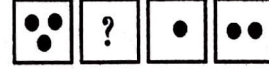
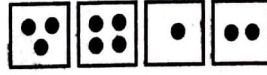
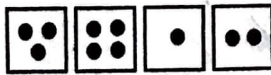
$$\begin{array}{r} 999 \\ - 100 \\ \hline 899 \end{array}$$

(૨૧) પેટર્ન પૂર્ણ કરો. ૧૪૯, ૧૩૭, ૧૨૫, ૧૧૩, ૧૦૧

અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત સર્વશ્રાહી મૂલ્યાંકન

• નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

(૧) આપેલ પેટર્ન મુજબ '?' ની જગ્યાએ શું આવશે?

(૨)

વર્ગ	ધો. ૧	ધો. ૨	ધો. ૩	ધો. ૪	ધો. ૫
વિદ્યાર્થીઓ	૪૦	૪૫	૪૨	૩૪	૨૯

વર્ગ

૪૫

ધોરણ ૩ થી ધોરણ ૫ના કુલ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા કેટલી થાય?

(A) ૭૧

(B) ૧૦૫

(C) ૧૦૮

(D) ૧૮૦

- (૩) મેઘનાએ ૩૬ રૂપિયાનું પેન્સિલનું બોક્સ ખરીદ્યું. તેણે દુકાનદારને ૫૦ રૂપિયાની નોટ આપી. મેઘનાને કેટલા રૂપિયા પાછા મળશે?

(A) ૮૬

(B) ૨૬

(C) ૫૦

(D) ૧૪

• ખાલી જગ્યા પૂરો.

- (૪) રાખીની ઉંમર ૧૨ વર્ષ છે તેની માતાની ઉંમર ૩૮ વર્ષ છે. રાખી તેની માતા કરતાં ૨૬ વર્ષ નાની છે.

- (૫) અલ્કાએ ૩૨૧ મણકા ખરીદ્યા. જયશ્રીએ ૨૬૭ મણકા ખરીદ્યા તો અલ્કા પાસે જયશ્રી કરતાં ૫૪ મણકા વધુ થાય.

- (૬) ધોરણ-૩ના એક વર્ગમાં આજે વિજયે ૫૬૪ ચોકલેટ વહેંચી. જયેશે ૭૨૧ ચોકલેટ વહેંચી તો આજે ધોરણ-૩ ના આ વર્ગમાં ૧૬૮૫ ચોકલેટ વહેંચવામાં આવી.

• સૂચવ્યા મુજબ ઉકેલ મેળવો.

- (૭) ખાલી ખાનામાં ખૂટતા અંક લખો.

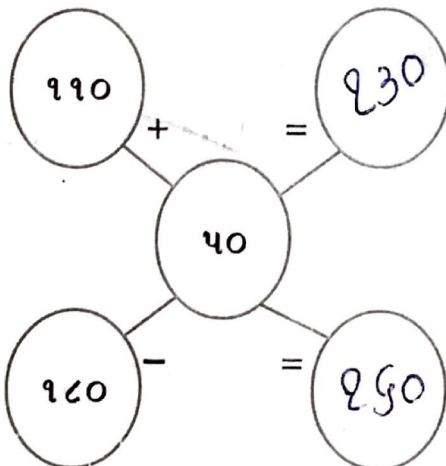
$$\begin{array}{r} ૫૪૩ \\ ૬૬૪ \\ - ૩૬૪ \\ \hline ૨૮૯ \end{array}$$

- (૮) આપેલ બાદબાકીનો જવાબ મેળવી સરવાળાની ક્રિયાથી સાચા જવાબની ચકાસણી કરો.

$$\begin{array}{r} ૬૮૨ \\ ૪૩૮ \\ - ૪૩૮ \\ \hline ૨૪૪ \end{array} + \begin{array}{r} ૧૦૦ \\ ૪૩૮ \\ \hline ૧૪૩૮ \end{array}$$

- (૯) આસ્વીના પપ્પાએ તેને ૩૭૫ રૂપિયા આપ્યા. તેમાંથી તેણે ૧૮૭ રૂપિયા ખર્ચ કર્યા. હવે આસ્વી પાસે કેટલા રૂપિયા હશે?

- (૧૦) ખાલી જગ્યામાં ખૂટતી સંખ્યા લખો.

$$\begin{array}{r} ૩૭૫ \\ ૪૩૮ \\ - ૧૮૭ \\ \hline ૧૮૮ \end{array}$$

> હવે આસ્વી પાસે ૧૮૮ રૂપિયા હશે.